

(29 V 1932 - 21 XI 2013)

**PRO MEMORIA
PROF. DR HAB. ZOFII ŻUKOWSKIEJ –
WYBITNEJ UCZONEJ, WSPÓŁTWÓRCZYNI POLSKIEJ
SZKOŁY PEDAGOGIKI KULTURY FIZYCZNEJ,
WYCHOWAWCY WIELU POKOLEŃ KADR
NAUKOWYCH I DYDAKTYCZNYCH,
ZASŁUŻONEGO NAUCZYCIELA AKADEMICKIEGO
I DZIAŁACZA SPORTOWEGO**

„Nie umiera ten, kto trwa w pamięci żywych.”

(Karol Wojtyła)

29 listopada 2013 roku w Warszawie odbyła się uroczystość żałobna prof. dr hab. Zofii Żukowskiej, długoletniego pracownika Akademii Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie, Wydziału Wychowania Fizycznego i Sportu w Białej Podlaskiej, Przewodniczącej ponad 35 lat Klubu Fair Play Polskiego Komitetu Olimpijskiego. W ostatniej drodze Zmarłej towarzyszyła rodzina, liczne grono przyjaciół, współpracowników, wychowanków, przedstawiciele organizacji i instytucji, z którymi współpracowała przez całe życie. Swoją Panią Profesor żegnała młodzież akademicka z Pocztaami Sztandarowymi AWF w Warszawie i WWFiS w Białej Podlaskiej. Uroczystości pogrzebowe miały charakter katolicki. Rozpoczęła je o godz. 10¹⁵ Msza św. Żałobna w Kościele św. Józefata w Warszawie, po której nastąpiło złożenie ciała w grobie na Cmentarzu Komunalnym Wojskowym – Powązki. W imieniu społeczności akademickiej Zmarłą pożegnał JM Rektor AWF w Warszawie dr hab. prof. AWF Andrzej Mastalerz. Było to ciepłe, wzruszające pożegnanie oparte na więzach emocjonalnych z Panią Profesor, przedstawiające Jej sylwetkę, osobowość oraz dokonania naukowe, organizacyjne, dydaktyczno-wychowawcze w okresie pracy zarówno w Uczelni warszawskiej jak i białskiej. Mowę pożegnalną wygłosili także prof. dr hab. Józef Lipiec i uznany w kraju dziennikarz sportowy Andrzej Jucewicz.

Odeszła od nas na zawsze, po długiej i ciężkiej chorobie. To ogromna strata dla wszystkich środowisk z którymi współpracowała. Miała przed sobą tyle planów do zrealizowania, tyle energii do działania, chęci życia, bo przecież „Jeszcze w zielone gramy, jeszcze nie umieramy”. Powyższe słowa piosenki napawały Ją optymizmem. Wierzyła do końca w to, że pokona chorobę. Była szczęśliwą i spełnioną kobietą. Jej wychowankowie przy różnych okazjach zawsze pamiętali o swojej Pani Profesor, tym razem też Jej nie zawiedli. Pamiętali o Jubileuszu 60-lecia pracy naukowo-dydaktycznej, pokłosisiem którego jest książka „Aktywność fizyczna i społeczna osób trzeciego wieku”, Warszawa 2012. Cóż za piękny gest, który u schyłku życia miała szczęście przeżyć!

Prof. Zofia Żukowska urodziła się 29 maja 1932 roku w Rzadkiej Woli, w rodzinie Jerzego Łazowskiego i Aurelii z domu Czyżewska. Okres dorastania spędziła w domu rodzinnym, zaś naukę na poziomie szkoły średniej realizowała w I Liceum Ogólnokształcącym im. Ziemi Kujawskiej we Włocławku. Po uzyskaniu świadectwa dojrzałości, dysponując wysoką sprawnością fizyczną zwłaszcza w zakresie lekkiej atletyki, podjęła studia w Akademii Wychowania Fizycznego w Warszawie, uzyskując w 1952 roku uprawnienia nauczyciela wychowania fizycznego. Zawód ten traktowała, jako posłannictwo,

pojmowała go jako fundamentalne ogniwo w procesie wychowania dzieci i młodzieży, co było asumptem do zgłębiania wiedzy w zakresie pedagogiki. W 1954 roku w Uniwersytecie Warszawskim uzyskała tytuł magistra pedagogiki, zaś w 1963 roku w tejże Uczelni stopień naukowy doktora nauk humanistycznych za dysertację „Nauczyciel wychowania fizycznego w świetle własnej opinii i działalności dydaktyczno-wychowawczej”. Promotorem pracy był wybitny historyk wychowania i pedagog prof. dr hab. Stefan Wołoszyn – mentor i współpracownik Pani Profesor. Wynikiem dalszych dociekań badawczych była rozprawa habilitacyjna pt.: „Styl życia absolwentów uczelni wychowania fizycznego”, zatwierdzona Uchwałą Rady Wychowania Fizycznego AWF dnia 13 listopada 1979 r., za którą otrzymała stopień naukowy doktora habilitowanego nauk o kulturze fizycznej. 12 grudnia 1989 r. uzyskała tytuł naukowy profesora nauk o kulturze fizycznej.

Swą wiedzę teoretyczną skutecznie realizowała jako pedagog i dydaktyk w środowisku akademickim kształcąc przyszłych nauczycieli, pedagogów, trenerów i instruktorów. Środowisku temu służyła 61 lat. Pracowała bez przerwy od 01.09.1952 r. do 30.09.2013 r. W latach 1952-2012 zatrudniła się w Akademii Wychowania Fizycznego w Warszawie w Katedrze, a następnie Zakładzie Pedagogiki. W Uczelni tej przeszła wszystkie szczeble awansu akademickiego od asystenta do profesora. Prowadziła ćwiczenia i wykłady, seminaria magisterskie i konwersatoria dla studentów wszystkich trybów i kierunków studiów w zakresie podstaw pedagogiki, teorii nauczania i wychowania, organizacji szkoły i szkolnictwa, pedeutologii, pedagogiki socjalnej, pedagogiki sportu i edukacji zdrowotnej. Równocześnie swoje doświadczenia zawodowe wzbogacała pracując przez 10 lat w charakterze nauczycielki szkoły podstawowej i średniej, w ognisku metodycznym na stanowisku kierownika i podinspektora szkolnego. Prowadzone przez Nią zajęcia dydaktyczne ze studentami były autentyczne, poparte bogatą wiedzą praktyczną.

Będąc nauczycielem akademickim angażowała się bardzo w życie Uczelni. Zajmowała różne stanowiska i pełniła liczne funkcje także społeczne. Kierowała Zakładem Pedagogiki (1971-2002), była dyrektorem Instytutu Nauk Humanistycznych (1990-1996), kierowała Katedrą Nauk Humanistycznych (1996-2002). W latach 1981-1994 była Dziekanem Wydziału Wychowania Fizycznego. Była członkiem Rady Wydziału (od 1970), członkiem Senatu (od 1981), przewodniczyła Radzie ds. Młodzieży (1976-1989). Przewodniczyła, bądź była członkiem wielu senackich komisji. Pełniła rolę opiekuna grup i roczników studenckich, praktyk studenckich i ITS. Wielokrotnie uczestniczyła w akcji rekrutacyjnej na studia. Jako visiting pro-

fesor odwiedziła liczne uniwersytety: m.in. w Ołomuńcu, Pennsylvania State University, Salzburgu, w Erlangen – Nürnberg, w Kiel i Kolonii. Ponadto w latach 1992-2001 pracowała w Uniwersytecie Łódzkim w Wydziale Nauk o Wychowaniu jako profesor zwyczajny oraz w Szkole Wyższej im. Pawła Włodkowica w Płocku (2001-2006), gdzie kierowała Katedrą Wychowania Fizycznego i Zdrowotnego.

Z Wydziałem Wychowania Fizycznego i Sportu w Białej Podlaskiej związała się w okresie od 01.02.2006 r. do 30.09.2013 r. i pracowała na stanowisku profesora zwyczajnego. Nauczała w zakresie takich przedmiotów jak: pedagogika czasu wolnego, pedagogika zdrowia, olimpizm. Prowadziła wykład monograficzny w zakresie pedagogiki kultury fizycznej i zdrowotnej, seminarium magisterskie i konsultacje doktorskie. W białskiej Uczelni czuła się doborze, zawsze to podkreślała. Klimat i atmosfera, stosunki międzyludzkie w niej panujące inspirowały ją do jeszcze bardziej wyężonej pracy. Gdzie tylko to było możliwe zawsze firmowała, promowała WWFiS. Była naszym „skarbem”, naszym znakiem rozpoznawczym, naszym „logo”. Dla tej Uczelni wypromowała 3 doktorów, których aktywnie nadal wspierała i włączała ich do wszelkiego rodzaju przedsięwzięć. Była dobrym duchem „olimpiad przedszkolaków”, które zrodziły się w białskiej Uczelni, a z czasem stały się popularne w kraju jak i za granicą. Za Jej sprawą zostały one udokumentowane i otrzymały teoretyczny fundament w postaci Zeszytu 3 wydanego przez Klub Fair Play PKOl w 2012 r. w Warszawie. Niektóre więzi z doktorantami z biegiem lat przerodziły się w zażyłą przyjaźń. Trudno sobie wyobrazić, iż przy takim nawale pracy i obowiązków tradycją stały się codwutygodniowe spotkania ze swoją wychowanką, które dotyczyły spraw normalnych, ludzkich, wydarzeń ważnych bądź mniej istotnych, przykrych bądź miłych. W przyjaźni była oddaną, życzliwą i autentyczną. Nie umknął Jej żaden szczegół. Czasami dla swoich doktorantów była nadopiekuńcza, ale jednocześnie wymagająca. Potrafiła stanowczo bronić młodych ludzi i walczyć o ich interesy. Włączała ich do wszelkiego rodzaju komitetów organizacyjnych, redakcyjnych, zespołów badawczych itp. Panią Profesor Zofię Żukowską pamiętają i wspominają przede wszystkim studenci, jako nieskazitelny wzór pedagoga – nauczyciela akademickiego. Na wykładach przez nią głoszonych sale były pełne studentów. Młodzież z szacunkiem wśluchiwała się w wykłady perfekcyjne pod względem merytorycznym, oparte na komplementarnej wiedzy i doświadczeniu. Przemawiała do nich osobistym przykładem: „tu byłam”, „to zobaczyłam”, „w tym uczestniczyłam”, „to przeżyłam”, „tego dotknęłam”. Była wiarygodną w tym co robiła i za to studenci ją uwielbiali i kochali. Była wysokiej klasy retorem. Dbała o poprawność językową, przemawiała piękną nieskażoną polszczyzną. Jej wystąpienia były jak „wieczory poetyckie”, których można było słuchać w nieskończoność. Bardzo ceniła sobie zajęcia z białskimi studentami, którzy nienasycony wiedzy częstokroć zadawali Jej pytania niekoniecznie związane z wykładem. Zostawali dłużej, by uzyskać odpowiedź, bądź przedyskutować problem by zaspokoić swoją ciekawość, za co Pani Profesor obdarowywała ich różnorodnymi materiałami i podręcznikami. Zależało Jej na bliskich kontaktach z obsługą. Zawsze serdecznie witała się, wymieniała grzecznościowo kilka zdań. Ciepło się zwracała nie tylko do „Zabuni”, ale również do innych, bo była ciekawa co się dzieje w życiu każdego. Kochała ludzi i nie były Jej obojętne ich losy. Taką Panią Profesor zapamięta środowisko białskie. To ogromna niepowetowana strata, że już Jej nie ma wśród nas.

Profesor Zofia Żukowska, to przede wszystkim wybitna uczona. Legitymuje się ogromnymi osiągnięciami w zakresie badań naukowych. Jej twórczość nie jest do końca zarchiwizowana, są rozbieżności. Liczbę opracowań szacuje się w granicach 400-500. Jest to wyzwanie dla wychowanków, którzy w najbliższej przyszłości winni zająć się tym problemem. Najważniejsze obejmują: 52 monografie, studia, rozprawy, 115 artyku-

łów i komunikatów naukowych, 6 podręczników i skryptów, 4 prace metodyczne i 22 popularnonaukowe. Była promotorką 36 rozpraw doktorskich oraz kilkuset prac magisterskich. Recenzowała ponad 50 prac doktorskich i kilkanaście habilitacyjnych, kilka wniosków profesorskich oraz kilkanaście książek dla różnych wydawnictw. To wielka humanistka, obdarzona ogromnym niepokojem twórczym. Zajmowała się pedeutologią, a w jej ramach różnymi aspektami zawodu nauczyciela wychowania fizycznego, trenera sportowego – pedagoga. Wykreowała humanistyczny nurt wychowania przez sport i wychowania do sportu. Specjalizowała się także w pedagogice kultury fizycznej. Jest twórczynią subdyscypliny jaką jest pedagogika sportu. Bliska Jej była problematyka edukacji zdrowotnej i edukacji olimpijskiej. Tak jak Pierre de Coubertin była pełna pasji i wiary w lepszy świat, propagowała wartości zasady fair play w sporcie, wychowaniu dzieci i młodzieży szkolnej oraz życiu społecznym. Swym życiem zaświadczała, że warto upowszechniać i pielęgnować zasady etyczne. Pokazywała nam, iż w trudnym okresie ogólnoswiatowego kryzysu i wynikającymi z niego negatywnymi konsekwencjami można być wrażliwym człowiekiem i żyć w zgodzie z zasadami, które się głosi. Taka właśnie Pani Profesor była – szlachetna, nieskazitelna, czysta moralnie, posiadała ogrom pokory i szacunku do siebie i innych. Zawsze w odpowiednim miejscu i czasie była tam, gdzie być powinna.

Przez ponad 35 lat przewodniczyła Klubowi Fair Play Polskiego Komitetu Olimpijskiego. Jej pracę oceniano bardzo wysoko zarówno w europejskim, jak i światowym ruchu Fair Play. Była aktywnym członkiem Komisji Sportu Kobiet PKOl, Polskiego Stowarzyszenia Sportu Kobiet, Polskiej Akademii Olimpijskiej, członkiem indywidualnym Międzynarodowego Komitetu Fair Play i założycielką Europejskiego Ruchu Fair Play. Aktywnie uczestniczyła w pracach licznych stowarzyszeń i organizacji naukowych, pełniąc w nich szacowne funkcje: Polskiego Towarzystwa Naukowego Kultury Fizycznej, Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN, Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego, Włocławskiego Towarzystwa Naukowego, Akademickiego Towarzystwa Andragogicznego, Polskiego Stowarzyszenia Nauk Animacji Rekreacji i Turystyki, członek rzeczywisty ISCPES, CIFP – członek indywidualny, EAPEK – członek założyciel. Była członkiem kolegiów naukowych wielu czasopism: m.in. „Edukacji i Kultury”, „Edukacji Otwartej”, „Roczników Naukowych” AWF w Warszawie, „Polish Journal of Sport and Tourism” WWFiS w Białej Podlaskiej, „Toruńskich Studiów Dydaktycznych”, „Almanachu” oraz „International Journal of Physical Education”.

Pracę dydaktyczno-naukową oraz społeczną była nagradzana około 30 orderami, medalami i odznaczeniami. Wśród nich m.in. wymienić należy: Złoty Krzyż Zasługi (1973), Krzyż Kawalerski (1983), Oficerski (1992) i Komandorski Order Odrodzenia Polski (2005), Medal Komisji Edukacji Narodowej (1980), Trofeum UNESCO Fair Play im. P. de Coubertina (1995), Krzyż Komandorski Litwy za zasługi w promocji wartości fair play w wychowaniu młodzieży (2005), Statuetkę MKOl „Sport and Promotion of Olympism” (2007), Medal Pierre de Coubertina Międzynarodowego Komitetu Olimpijskiego (2009), Dama Orderu ECCE HOMO roku 2009, Medal Prezydenta RP za 50-letnie pożycie małżeńskie (2004).

Ktoś w swoim wystąpieniu podkreślał, iż Profesor Zofia Żukowska była Damą pedagogiki sportu, pedagogiki „fair play”. Dodam więcej, była uosobieniem greckiej „kalokagatii” – PIĘKNA, MĄDRA i DOBRA o wyjątkowym wyczulonym „sumieniu moralnym”. Była Damą wielkiego formatu i wiedziała o tym. Posiadała wyjątkową galanterię, takt i kulturę osobistą. Drażniły ją wszelkie niestosowne zachowania. Z pozoru wyniosła, pewna siebie, niedostępna, bardzo wymagająca, a w rzeczywistości kobieta „Anioł” o „gołębim” sercu. Stała na straży rodziny, była szczęśliwą żoną, spełnioną matką i babcią. Czuwała nad poprawnymi relacjami interpersonalnymi. Współpracowników potra-

fiła zmotywować do pracy, leniwych, ociągających się karciała, a zaangażowanych doceniała i nagradzała. Czyniła to w dobrym stylu – stara dobra szkoła profesorska. O jej klasie świadczył również nienaganny wygląd zewnętrzny, nawet w chorobie nie dopuszczała do siebie myśli, że może wyglądać inaczej. Była dzielną, wytrzymałą, pogodną do końca swych dni. Interesowało Ją wszystko co się wokół Niej działo. Nie zdążyła zrealizować kolejnych zamierzeń, niestety zmarła 21 listopada 2013 r. w Warszawie. Taką była nasza Pani Profesor. Najlepsza, jedyna i absolutnie niepowtarzalna. Opuściła nas na zawsze, wielka uczona, zasłużony pedagog, dydaktyk, działacz społeczny, wzór osobowy i autorytet naukowy w kraju i za granicą. Biańskie środowisko akademickie jeszcze raz żegna Profesor Zofię Żukowską na łamach niniejszego Kwartalnika.

W naszych sercach i pamięci pozostanie na zawsze.

ZOFIA CICIRKO

*Akademia Wychowania Fizycznego J. Piłsudskiego w Warszawie,
Wydział Wychowania Fizycznego i Sportu w Białej Podlaskiej,
Zakład Nauk Społecznych*

Adres do korespondencji: Zofia Cicirko,
Wydział Wychowania Fizycznego i Sportu, ul. Akademicka 2,
21-500 Biała Podlaska, tel.: 83 3428777, fax: 83 3428800,
e-mail: zofia.cicirko@awf-bp.edu.pl